

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА
КОЦЮБИНСЬКОГО**

факультет дошкільної та початкової освіти імені Валентини Волошиної

кафедра початкової освіти

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Упровадження європейського досвіду використання
театралізованої діяльності як засобу розвитку креативності молодших школярів
на уроках у початковій школі»

Студентки 2 курсу МАП групи
Освітньої програми: Початкова освіта.

Дошкільна освіта

Спеціальності 013 Початкова освіта

Галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка

Ступеня вищої освіти магістра

Кухоцької Катерини Володимирівни

Науковий керівник: кан. пед. наук

Франчук Наталія Леонідівна

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Члени Екзаменаційної комісії _____

(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Вінниця – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ І ЄВРОПЕЙСЬКІЙ НАУЦІ	
1.1. Поняття креативності та творчості у працях вітчизняних і зарубіжних науковців	13
1.2. Особливості розвитку творчих здібностей у молодшому шкільному віці	16
1.3. Досвід організації театралізованої діяльності в освітньому процесі початкової школи з розвитку креативності учнів.....	21
1.4. Методика і результати емпіричного дослідження рівня розвитку креативності молодших школярів (констатувальний етап експерименту)	27
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
2.1. Педагогічні умови розвитку креативності молодших школярів.....	40
2.2. Методичні особливості використання театралізації для розвитку креативності молодших школярів	53
2.3. Досвід використання театралізованої діяльності у роботі з творчими дітьми в умовах НУШ	60
2.4. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження європейської педагогіки театру в закладах освіти України.....	70
2.5. Діагностика рівня розвитку креативності молодших школярів (контрольний етап експерименту)	74
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

В умовах швидкої євроінтеграції України постає чимало актуальних суспільних запитів до громадян. Новітні європейські та українські психолого-педагогічні дослідження, а також освітня практика акцентують свою увагу на соціальні фактори, що дозволяють особистості успішно самореалізуватися та досягти успіху в суспільстві.

У нинішніх умовах удосконалення системи освіти України великої уваги надається дослідженню різних аспектів розв'язання питання щодо вивчення й акумулювання досвіду творчої діяльності молодших школярів, пошуку сучасних методів, прийомів і засобів розвитку креативного потенціалу дітей, створення умов для розвитку кожної особистості. Саме мистецтво відіграє вагомую роль у виконанні такого складного завдання, яке дає змогу школярам всебічно вивчити себе та власний внутрішній світ, підштовхує до саморозвитку.

Зважаючи на це, «стратегія розвитку національної системи освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, що забезпечить стійкий рух та розвиток України в першій чверті XXI століття, інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір» [39].

Низка сучасних учених, а саме, А. Василюк, О. Демченко, А. Коломієць, Н. Лазаренко та інші досліджують та розробляють різні аспекти входження України в Європейський простір освіти.

Н. Лазаренко вважає, що необхідно вивчити та проаналізувати євроінтеграційний процес у системі освіти, «виявляти найважливіші тенденції розвитку освіти в країнах ЄС, концепції та моделі розвитку педагогічної освіти; з'ясувати специфіку, характерні риси функціонування педагогічних університетів в умовах євроінтеграції тощо». Дослідниця виділила та окреслила перспективні шляхи поширювання євроінтеграційних процесів у системі навчання і освіти, стверджуючи, що «розробки перспективно-стратегічних заходів удосконалення підготовки вчителя відповідно до європейських

стандартів тощо». Втім Н. Лазаренко вказує, що «визначаючи можливості імплементації закордонного досвіду в освіту України, важливо урахувати сучасну вітчизняну методологію, духовну й загальну культуру соціуму» [35, с. 6].

У європейській країнах особлива увага приділяється реалізації компетентнісного підходу до організації навчального процесу, це стосується і дошкільних установ, а також підготовки майбутніх викладачів («Педагогічна конституція Європи» (2015), «Рекомендації Ради ЄС щодо ключових компетентностей для навчання впродовж життя» (2006, 2018), робочий документ комісії ЄС «Підтримка педагогічних професій для кращих результатів навчання» (2012) та ін.). Тому в 2006 році Рада ЄС та Європейський парламент прописали «Рекомендації щодо критичних компетенцій у безперервній освіті життя», потрібних кожному європейцю для саморозвитку та самореалізації, а також для того, щоб бути активним громадянином своєї держави. Через певний час рекомендації переглянулися знову і були трохи змінені, тому відобразилися у далі поданих джерелах (Рекомендаціях 2018) [66].

З появою сучасних тенденцій в освітньому процесі виникла проблема виховання креативних, умотивованих, обдарованих, активних та всебічно розвинених особистостей. Регенерація суспільства та його благополучний розвиток у сучасних умовах напряму залежить від креативних і активних громадян, а також від умов створених для розвитку будь-якої людини.

Питання розвитку креативності особистості розкрито в низці освітніх програм і документів: Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) [47], Концепції Нової української школи та Концепції національного виховання [40], Національній доктрині розвитку освіти України [49]. Відповідно до цього, вчитель початкової школи серед інших має вирішувати актуальне завдання щодо творчого розвитку всіх дітей загалом, обдарованих учнів зокрема: вчити дітей молодшого шкільного віку нестандартно, критично

мислити, розв'язувати поставлені проблеми шляхом залучення креативних і сміливих рішень, творчо виконувати різні види діяльності тощо.

Формування і розвиток працюючої, соціально значущої, креативної й творчої особистості, громадянина України, який здатний до свідомого та осмисленого соціального вибору та підвищення на цьому підґрунті цивілізованого, розумового потенціалу народу є першочерговою метою загальноосвітніх закладів, що висвітлено у Державній національній програмі «Освіта» [49].

Підтвердженням актуальності проблеми дослідження є освітня мета, яка задекларована у Законі України «Про освіту»: «всебічний розвиток суспільства та особистості, її обдарувань, фізичних, творчих і інтелектуальних здібностей, становлення цінностей та компетентностей, які необхідні для вдалого саморозвитку та самореалізації в житті..» [50]. Саме у концепції «Нова українська школа» прописано, що варто зберігати цінності дитинства, необхідно гуманізувати навчальний процес, про особистісний підхід, розвиток здібностей дітей, облаштування освітнього простору, які в комплексі вбезпечують емоційний затишок і допомагають проявлятися дитячій творчості [41, с. 11]. Також у концепції НУШ, де йдеться мова про педагогіку партнерства, вказано, що кожна дитина є творчою, неповторною, наділеною природньо унікальними талантами, можливостями та здібностями. Тому НУШ має за мету допомагати, розкривати та розвивати таланти, можливості та здібності кожної особистості використовуючи педагогіку партнерства між учителем, учнем і батьками [41, с. 136].

Загальновідомо, що обдарованість вміщує в своєму значенні творчість, креативність та творчі здібності, які за умови високого рівня розвитку вважаються виявленням обдарованості дитини. Проблема вивчення обдарованості особистості залишила свій слід у працях таких науковців як (О. Антонова, М. Карне, О. Кульчицька, О. Музика, І. Тичина, О. Яковлева та ін.)

Проблему творчості та розвитку творчих здібностей висвітлено в працях таких науковців як: М. Гончаренка, Г. Костюка, В. Рибалка, О. Савченко, С. Сисоєвої тощо. Активно і продуктивно вивчали феномен творчості чимало психологів у різних напрямках, а саме: формування та розвиток творчої обдарованості у технічній галузі (В. Моляко); особливості прояву творчої обдарованості, створення методики «креативне поле»; творчу обдарованість у поєднанні з проблемою внутрішнього плану дій; взаємозв'язок творчої та інтелектуальної обдарованості тощо.

Вивчали проблему впливу театралізації на розвиток особистості такі дослідники як: Л. Артемова, Л. Виготський, Л. Макаренко, Н. Водолага, Н. Сорокіна, вони вказують, що саме імпровізаційна театралізована діяльність, і є тим самим активним, індивідуальним, творчим процесом, що з'єднує різноманітні творчі переконання молодших школярів (виконавчий, оформлювальний та продуктивний).

Низка сучасних дослідників, а саме О. Демченко, Ю. Бондар, В. Імбер, Н. Комарівська, Л. Любчак, І. Стахова та ін., наголосили на важливості актуалізації креативного потенціалу в молодшому шкільному віці та перелічили ефективні прийоми розвитку творчих здібностей учнів початкових класів.

Проаналізувавши європейський досвід застосування театральної діяльності у роботі з молодшими школярами, варто відмітити провідні ідеї застосування театралізації, що відбилися у педагогічних теоріях К. Орфа, З. Рашевського, Г. Ровіда, Д. Серафіна, С. Френе «Школа радості», Р. Штайнера «Вальфдорська педагогіка» тощо. Варто наголосити, що країни ЄС, зокрема Англія, Німеччина та Польща, використовують різноманітні види театральної роботи організовуючи дозвілєву діяльність молодших школярів.

Змістовні наукові здобутки, які стосуються питання впровадження в освітній процес театральної діяльності відбивається у працях таких зарубіжних науковців, як Т. Toivanen, A. Lehtonen, C. Harvey, F. McDonagh, M. Finneran, C. Valan та інші.

Застосування театралізації в освітньому процесі початкової школи слугує розвитку креативності дітей, закладає у них вміння приймати самостійні, творчі, нестандартні рішення проблем, формує ініціативність та такі сфери як: інтелектуальну та емоційно-вольову; допомагає формуватися морально-ціннісним орієнтаціям (співчуття, співпереживання) та спонукає до самовдосконалення і фізичного розвитку; сприяє покращенню рівня мовлення, а саме відпрацьовування вимовної техніки та виразності мовлення у молодших школярів.

Сучасна освіта не стоїть на місці, саме це визначає актуальність теми нашого дослідження. Театралізація є нетрадиційним видом, вона поєднує в собі танці, спів, музику тощо. Тому ми вважаємо, що продуктивним прийомом розвитку креативності особистості виступатиме театралізація, що є одним із засобів роботи у процесі навчання молодших школярів та продукує атмосферу самостійності та незалежності.

Актуальність обраної проблеми спричинило вибір теми наукового дослідження: «Упровадження європейського досвіду використання театралізованої діяльності як засобу розвитку креативності молодших школярів на уроках у початковій школі».

Об’єкт дослідження – процес розвитку креативності дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження – театральна діяльність як засіб розвитку креативності у дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – виокремити та обґрунтувати педагогічні умови розвитку креативності дітей молодшого шкільного віку засобами театралізації.

Гіпотеза дослідження – формування та розвиток креативності у молодших школярів буде успішним за умов:

- впровадження в освітній процес початкової школи театралізованої діяльності;

- вивчення європейського досвіду впровадження театралізації для розвитку креативності учнів;
- використання в процесі навчання методів та різних видів театру з дітьми для розвитку креативності школярів;
- дотримання відповідних педагогічних умов з метою розвитку креативності у молодших школярів.

Для реалізації мети дослідження було поставлено такі **завдання**:

1. На основі аналізу науково-методичної літератури розкрити проблему та особливості розвитку креативності у молодших школярів.
2. Розкрити творчо-розвивальний потенціал театралізованої діяльності.
3. З'ясувати та схарактеризувати показники, рівні, критерії розвитку креативності молодших школярів.
4. Визначити педагогічні умови та ефективні методи розвитку креативності засобами театралізації в українській та європейській педагогічній системі.
5. Вивчити досвід використання різних видів театральної діяльності дітей молодшого шкільного віку в освітньому процесі початкової школи України та країн ЄС.

Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети ми використовували такі **методи дослідження**:

- **теоретичні**: опрацювання психолого-педагогічної, методичної та філософської літератури, її порівняльний аналіз з проблеми, яку досліджували;
- **емпіричні**: дослідження молодших школярів шляхом застосування професійної методики діагностування (методика Еріка Вартега «Кола», методи кількісного якісного аналізу результатів експерименту).

Наукова новизна дослідження:

- *виокремлено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку креативності у молодших школярів;*

- *уточнено і конкретизовано* сутність театральної діяльності як засобу розвитку креативності молодших школярів;
- *узагальнено* європейський та вітчизняний досвід використання театру, елементів театралізації враховуючи особливості прояву творчих здібностей та креативності дітей молодшого шкільного віку.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що:

- *експериментально перевірено* методику впровадження європейського досвіду використання театралізованої діяльності на уроках у початковій школі;
- *апробовано педагогічні умови* розвитку креативності у школярів в освітньому процесі початкової школи.

Апробація результатів дослідження. Попередні результати дослідження апробовано на таких конференціях як:

V Міжнародна науково-практична Інтернет– конференція «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти», Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 20–23 квітня 2021 року;

V Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами», Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 17-18 листопада 2021 року;

XIX студентська науково-практична конференція «Актуальні питання культури мовлення», Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 22 лютого 2022 року;

XV International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Science research and practice», April 19 – 22, 2022, Madrid, Spain;

XVI International Scientific and Practical Conference «Innovative trends of science and practice, tasks and ways to solve them», April 26 – 29, 2022, Athens, Greece;

XVII International Scientific and Practical Conference «Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice», May 03 – 06, 2022, Tokyo, Japan;

VI Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» 06-07 липня, 2022;

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя» (IX школа методичного досвіду), 22-23 листопада 2022;

VII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти», 28-29 березня 2023 року;

VI Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами» 27 квітня 2023 року;

Результати досліджень висвітлені у публікаціях:

1. Іщенко К.В. Розвиток творчої обдарованості дітей засобами театралізованої діяльності. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С. 486–490

2. Іщенко К. В. Особливості використання театральної діяльності в освітньому процесі початкової школи. *Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами*: збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 17-18 листопада 2021 року. С. 264–269

3. Іщенко К. В. Вплив театралізованої діяльності на розвиток мовленнєвої компетентності у молодших школярів. XIX студентська науково-практична онлайн-конференція *«Актуальні питання культури мовлення»*, Вінниця, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 22 лютого 2022 року. С. 274–278

4. Іщенко К.В. Особливості використання театралізованої діяльності в освітньому процесі початкової школи / XV International Scientific and Practical Conference *«Multidisciplinary academic notes. Science research and practice»*, April 19 – 22, 2022, Madrid, Spain. С. 398–403

5. Іщенко К.В., Драбинюк С.Ю., Колногозюк В.О., Храмцова Р.В. Формування у молодших школярів soft skills як умови їх успішної життєдіяльності. XV International Scientific and Practical Conference *«Multidisciplinary academic notes. Science research and practice»*, April 26 – 29, 2022 Athens, Greece. С. 459–466

6. Іщенко К.В., Демченко О.П., Драбинюк С.Ю., Флуд Л.М. Театралізована діяльність як засіб розвитку творчості дітей з особливими освітніми потребами. XVII International Scientific and Practical Conference *«Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice»*, May 03 – 06, 2022, Tokyo, Japan. С. 580–584

7. Іщенко К. В. Розвиток креативності молодших школярів засобами театралізованої діяльності: європейський і український досвід. *«Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності*

дошкільної та початкової освіти»: матеріали VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 06-07 липня, 2022. С. 491–494

8. Іщенко К. В. Досвід використання театралізованої діяльності у роботі з творчими дітьми в умовах нової української школи. *«Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (IX школа методичного досвіду)»*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 22-23 листопада 2022 року. Вінниця, 2022. С. 150–158

9. Іщенко К. В. Використання театралізованих ігор для розвитку soft skills учнів початкової школи. *«Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти»*: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 28-29 березня 2023 року. С. 363–365

10. Іщенко К. В. Упровадження європейської педагогіки театру в підготовку майбутніх учителів початкових класів. *«Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами»*: збірник матеріалів VI Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю, Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 27 квітня 2023 року. С. 315–320

Експериментальна база дослідження: комунальний заклад «Вінницький ліцей №33» 2-А клас (експериментальна група) та 2-Б клас (контрольна група).

Структура кваліфікаційної роботи. Робота має такі складові елементи як: вступ, два розділи, загальні висновки, список використаних джерел (71 найменування) та 9-ти додатків. Основний обсяг роботи складає 82 сторінки. У кваліфікаційній роботі міститься 12 таблиць та 16 рисунків. Загальний обсяг роботи – 114 сторінок.

ВИСНОВКИ

Розвиток креативності у дітей молодшого шкільного віку грає важливу роль в освітньому процесі. Аналіз праць зарубіжних і вітчизняних психологів і педагогів підтвердив правдивість вдалого розвитку у дітей якостей креативної особистості. Важливою умовою є створення якомога більше можливостей для школярів, щоб вони могли спробувати себе в творчій діяльності, почавши з найпростішого. Ми вважаємо, що театр є одним із блискучих емоційних засобів, який розвиває смак особистості, він має вплив на уявлення школярів різними засобами: дією, словом, музикою зображувальним мистецтвом.

Під час проведення дослідження, спрямованого на розвиток креативності учнів початкової школи засобами театралізованої діяльності, ми сформуливали такі висновки:

1. Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу ми висвітили проблему креативності та особливості її розвитку у молодших школярів. Можемо сказати, що це питання є досить актуальним в наш час. Креативність у працях відомих педагогів і психологів розглядається як індивідуальна здатність до творчого вияву особистості, що допомагає їй досягти успіхів в певній галузі діяльності тощо.

2. Також ми розкрили творчий і розвивальний потенціал театралізованої діяльності. Тому можемо сказати, що театр є сильним засобом розвитку творчих здібностей, зокрема креативності учнів початкової школи. В процесі перегляду вистави, знайомстві з героями творів використовуючи театр, вони одержують приклади красивого, правильного, емоційного, зв'язного мовлення, що прикрашене образними виразами та фразеологізмами. Театралізація дає змогу кожному школяреві виявити власну творчу активність, оригінальність, неординарність, розкрити свої власні сили та здібності, покращити пам'ять, мовлення, і взагалі всебічно розвиватися.

3. У ході нашого дослідження ми розробили та теоретично обґрунтували педагогічний експеримент розвитку креативності в учнів початкової школи, тому дослідження включало три етапи: констатувальний, формувальний і контрольний. Під час реалізації першого етапу експерименту ми використали такі діагностичні методики як: методика Е. Вартега «Кола» (операційний критерій), педагогічні ситуації Н. Мікляєвої (мотиваційний критерій), анкетування «Наскільки я цікавлюсь театром?» (когнітивний критерій).

На основі фактичних даних було визначено рівні розвитку креативності у молодших школярів (низький, середній, високий). Важливо відзначити, що на етапі констатації результати учнів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп майже не відрізнялися, з середнім показником, що коливався в межах 0,8 - 1,6. Ця ситуація підкреслила потребу удосконалити роботу у цьому напрямку.

4. Під час формувального етапу експерименту розвитку креативності учнів початкової школи, ми ґрунтувались на реалізації в освітній процес театралізованої діяльності, яка передбачала не тільки міні-вистави, а й ігри імпровізації тощо. Діяльність реалізовувалася в різних формах: індивідуальна, групова (5-6 учнів) та колективна. Узагальнивши аналіз літератури та результат констатувального експерименту ми сформуваємо педагогічні умови, дотримання яких стимулюватиме розвиток креативності у молодших школярів:

Педагогічна умова 1. Створення осередків творчості для формування та розвитку креативності у молодших школярів;

Педагогічна умова 2. Розвиток педагогічних, творчих знань, умінь і навичок вчителя, який є організатором театралізованої роботи;

Педагогічна умова 3. Застосування різноманітних засобів, форм і видів театралізації з метою розвитку креативності у дітей молодшого шкільного віку.

5. Результати експерименту, у якому перевірялася ефективність застосування запропонованої моделі для розвитку креативності школярів, підтвердили важливі зміни у експериментальній групі (ЕГ), завдяки впровадженню театралізації у процес навчання порівнюючи з результатами

констатувального етапу дослідження. Під час контрольного етапу експерименту було проведено порівняння даних експериментальної та контрольної груп. Результати показали, що високий рівень розвитку креативності наявний у 37,1 % учнів експериментальної групи (ЕГ) та 32,1 % контрольної групи (КГ); середній рівень розвитку креативності мають 48,5 % школярів (ЕГ) та 44,4 % (КГ); низький рівень відповідно 14,4 % дітей (ЕГ) та 23,5 % (КГ). Важливо наголосити, що у ЕГ кількість учнів з низьким рівнем розвитку креативності значно зменшилася, на відміну від КГ. Ці результати підтвердили наше початкове припущення. Дослідження завершено, його мета досягнена, поставлені завдання вирішено.

7. В процесі написання дослідження ми визначили педагогічні умови та ефективні методи розвитку креативності засобами театралізації в українській та європейській педагогічній системі. Хочемо зауважити, що вчителю варто оперувати правильними підходами, що здатні позитивно впливати на розвиток креативності своїх вихованців. Отже, для покращення педагогічної діяльності вчителів, спрямованої на стимулювання креативності, ми пропонуємо низку корисних методичних порад.

6. Проаналізувавши досвід впровадження театральної діяльності молодших школярів в освітньому процесі початкової школи України та країн ЄС, ми змогли підтвердити, що вчителі початкових класів та педагоги застосовують театралізацію в процесі навчання. Вони вважають, що театр є досить сильним та різностороннім засобом впливу на особистість дитини. Тому, це дає можливість застосовувати його як дієвий, недокучливий педагогічний засіб, оскільки сам учень при цьому радіє та отримує задоволення.

Варто наголосити, що здійснене нами дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми розвитку креативності у школярів початкових класів.

Отже, театралізація розвиває у дітей молодшого шкільного віку творчу обдарованість, уяву, мислення пам'ять тощо. Також, дозволяє урізноманітнити освітній процес для молодших школярів. Можемо зробити висновок, чим

раніше почати дану діяльність з молодшими школярами, тим більша вірогідність того, що їх творча обдарованість буде розвиватись та використовуватись у різноманітній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. І. Педагогіка: Навчальний курс для творчого саморозвитку. 2-ге вид. К.: Центр інноваційних технологій, 2006. 608 с.
2. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі : монографія / ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2012. С. 14–41.
3. Артемова Л. В. Розвиток теорії та практики дитячої гри. Дошкільне виховання, 2010. № 7. С. 12–16.
4. Артемова Л. В. Театр і гра. Вдома, у дитячому садку, в школі. Київ : Томіріс, 2002. 291 с.
5. Барановська І. Г., Демченко О. П., Граб О. Д. Підготовка майбутніх учителів початкових класів та мистецтва до формування soft skills дітей засобами театрального мистецтва. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 63. С. 78–87.
6. Барановська І. Г. Вокальна підготовка майбутніх учителів музики засобами театрального мистецтва. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / ред. А. А. Сбруюва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2017. № 10 (74). С.150–160.
7. Барановська І. Г., Демченко О. П., Жовнич О. В., Казьмірчук Н. С., Стахова І. А., Подорожний В. Г. Сучасна драматургія для дітей у контексті європейських традицій : навчально-методичний посібник. Вінниця: ВДПУ, 2022. Вид. 1-ше. 260 с.
8. Барський ліцей № 2. Досвід роботи. URL: <http://nvkbar.at.ua/>
9. Беркут В. Л. Використання засобів театралізації при формуванні інтересу до знань в учнів початкових класів. Досвід роботи. URL: <https://urok.osvita.ua/materials/initial/47022/>

10. Бондар Ю. В. Розвиток творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку на уроках української мови. Гуманітарний корпус : збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії. Вінниця: ТОВ «Твори», 2019. Вип. 29. С. 10–12.

11. Будянський В. І. Шкільний театр: навч. посібник. Суми: «Козацький вал», 2016. 184 с.

12. Бучма О. Є. Мистецтво ігрової ляльки кінця XX – початку XXI століття як синтетичний вид сценічного мистецтва. Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць. 2020. Вип. 38. С. 186–190.

13. Данько Н. П. Розвиток творчих здібностей молодших школярів. Початкова школа. 2013. № 4. С. 1–2.

14. Дворнікова Н. С. Педагогічні умови модернізації навчально-виховного процесу у ВНЗ : Автореф. дис. канд. пед. наук. за спеціальністю 13.00.04. Київ, 2009. 20 с.

15. Демченко О. П. Особливості створення вербальних виховних ситуацій за змістом казок у роботі з дошкільнятами. Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / ред. проф. В. І. Скрипченко. Ч. 1. Словянськ : СДПУ, 2010. С. 81–88.

16. Демченко О. П. Європейські орієнтири у підготовці майбутніх педагогів до використання театру в соціально-виховній роботі. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції / ред. О. А. Голюк. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С. 467–471.

17. Демченко О. П. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: європейський контекст. Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник

матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Вінниця. 2020. Вип. 3. С. 261–267.

18. Демченко О. П. Творча самореалізація молодших школярів з проявами обдарованості в умовах дозвілєвої діяльності. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2020. С.111–118

19. Демченко О. П. Формування в майбутніх учителів початкових класів професійного ідеалу в контексті особистісно-зорієнтованої творчої діяльності. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. Вип. 101. Черкаси. 2007. 172 с.

20. Демченко О. П., Драбинюк С. Ю., Іващук Н. О. Виховні можливості театралізованої діяльності у роботі з обдарованими дітьми. XV Міжнародна науково-практична конференція «Multidisciplinary academic notes. Science research and practice», 19-22 квітня 2022 р., Мадрид, Іспанія. С. 421–427.

21. Демченко О. П., Казьмірчук Н. С., Жовнич О. В., Стахова І. А. Підготовка студентів до використання театралізованої діяльності для розвитку у дітей soft skills: європейський контекст. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 64. С. 181–191

22. Демченко О. П., Колногозюк В. О., Людвиг В. А. Розвиток «soft skills» молодших школярів під час організації театралізованого свята як колективної творчої справи. XIV Міжнародна науково-практична конференція «Theoretical and science bases of actual tasks», 12-15 квітня 2022 р., Лісабон, Португалія. С. 380–386.

23. Дунаєва О. М. Інтерактивна технологія формування педагогічної креативності. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук. пр. Умань, 2007. С. 138–143.

24. Енциклопедія освіти : довідк. вид. / голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

25. Жовнич О. В., Стахова І. А. Підготовка майбутніх педагогів до використання театральної діяльності у соціально-виховній роботі: європейський контекст. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції / ред. О. А. Голюк. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 10. С. 479–483.

26. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / ред. В.О. Моляко, О.Л. Музика. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.

27. Імбер В. І. Розвиток логічного мислення дітей дошкільного віку. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського : Зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. С. 48–52.

28. Іщенко К. В. Досвід використання театралізованої діяльності у роботі з творчими дітьми в умовах Нової української школи. Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (IX школа методичного досвіду): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Вінниця, 2022. С. 153–158.

29. Казьмірчук Н. С., Василенко О. А. Соціально-виховний потенціал театралізованої діяльності. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С. 497–500.

30. Камінська А. А. Досвід роботи. URL: <https://sch16.edu.vn.ua/vyhovna-robota/gurtkova-robota/>

31. Клименко В. В. Психологія творчості : Навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2006. 480 с.

32. Костюк Г. С. Здібності та їх розвиток у дітей. Київ: Знання, 1963. 80 с.
33. Крутий Н. П. Розвиток творчої особистості молодшого школяра засобами театральної педагогіки. Досвід роботи. URL: <https://school9.dp.ua/load/krutiy.pdf>
34. Куцевол О. М. Теоретико-методичні основи розвитку креативності майбутніх учителів літератури : Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02. Київ, 2007. 51 с.
35. Лазаренко Н. І. Професійна підготовка вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції : монографія. Вінниця : ТОВ «Друк», 2019. 389 с.
36. Лебединська Є. К. Особливості розвитку творчих здібностей у дітей молодшого шкільного віку. Розвиток творчої компетентності учнів мистецьких шкіл. від традицій до інновацій : матеріали всеукр. науково-практ. конф. / ред. Ю. В. Сліпич. Херсон, 2020. С. 63–64.
37. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. Соціалізація особистості : зб. наук. пр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ : Логос, 2000. С. 153–161.
38. Найденко В. І. Види настільного театру. URL: <https://vseosvita.ua/library/vidi-nastilnogo-teatru-4780.html>.
39. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ від 25.06.2013 р. № 344/2013.
40. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
41. Нова українська школа: порадник для вчителя : Навч.-метод. посіб. / ред. Н. М. Бібік. Київ : ТОВ «Вид. дім «Плєяди», 2017. 206 с.

42. Новий освітній простір: мотивуючий простір. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/407/NOP_Motivuyuchi-prostir.pdf.

43. Олійник О. М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський. 2017. 163 с.

44. Онофрійчук Л. М. Синтез мистецтв як фактор творчого виховання учнів підліткового віку. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка : зб. наук. фак. вид. Тернопіль. 2017. С. 199–206.

45. Павленко В. В. Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості. Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / ред. В. Є. Литнєва, Н. Є. Колесник, Т. В. Наумчук. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 145–150.

46. Пескун С. П. Дидактичні умови творчого розвитку старшокласників у процесі вивчення предметів природничого циклу загальноосвітньої школи: Дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.09. Полтава. 2005. 255 с.

47. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття») : Постанова Верхов. Ради України від 03.11.1993 р. № 896 : станом на 25 трав. 1996 р.

48. Про Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа) : Постанова Колегії МОН України від 22.11.2001 р. № 12/5-2.

49. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002.

50. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 38-39.

51. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»: розпорядж. Каб. Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р.

52. Савченко О. Я. Розвивай свої здібності. Навчальний посібник для молодших школярів. К.: Освіта, 2015. 428 с.
53. Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Початкова школа: Науково-методичний журнал. 2001. № 7. С. 1–4.
54. Середа І. О. Творчі здібності людини: визначення, сутність, структура. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2009. № 4. С. 111–113.
55. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.
56. Сігетій К. І., Брижак Н. Ю. Особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів. Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : зб. тез доп. II Всеукр. науково-практ. конф. Мукачєво, 2018. С. 188–189.
57. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором : Вибр. твори. Київ : Рад. шк.. 1977. Т. 4. 404 с.
58. Театр на уроці: практикум для початкової школи. URL: <https://osvitoria.media/experience/teatr-na-urotsi>
59. Театр у школі: робота над виставою, репертуар / уклад. О. М. Ворожейкіна. Харків : Вид. група «Основа», 2019. 207 с.
60. Тест «Кола» для діагностики творчих здібностей. Дитячий психолог. URL: <https://dytpsyholog.com/2015/05/18/тест-кола-для-діагностики-творчих-3/>.
61. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. Київ : «Світоч», 2019. 336 с.
62. Туриніна О. Л. Психологія творчості : Навч. посіб. Київ : МАУП, 2007. 160 с.
63. Федорусь М. Б. Досвід роботи. URL: <https://osnova.com.ua/news/1598>

64. Фрицюк В. А. Формування креативності майбутніх учителів музики: Дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.04. Вінниця. 2004. 219 с.
65. Якубова Л. А. Модель розвитку творчих здібностей учнів підліткового віку в процесі позакласної роботи. Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці. 2011. Вип. 485. С. 184–194.
66. Commission staff working document Accompanying the document Proposal for a Council recommendation on Key Competences for LifeLong Learning. Брюссель : SWD, 2018.
67. Demchenko O., Kazmirchuk N., Zhovnych O., Stakhova I., Podorozhnyi V., Baranovska I. Preparing students for the use of theater activities for children's development soft skills: european context. Society. Integration. Education Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. P. 31–46.
68. Demchenko O., Stakhova I.. European experience in organizing theatrical activities in primary school teachers training (based on the results of the Jean Monnet module project 620252-epp-1-2020-1-ua-eppjmo-module). Vol. 51, 2022. P. 31–39.
69. Demchenko O., Stakhova I., Davydova M., Larina I., Lymar Y., Strilets S. reparation of Future Teachers for the Development of Giftedness of Preschool and Primary School Children by Means of Dramatization. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II. May 28-29, 2021. C.165–177.
70. Hamid Rajaei Rizi. Creativity theory. IRIB : доповідь на конференції. 2010. URL: https://www.researchgate.net/publication/283908604_Creativity_Theory.
71. Osborn A. F. Your creative power. How to use imagination. N.Y. 1950. 275 p.

